

TRUNG QUỐC:

"CON RỒNG MỚI" Ở ĐÔNG Á

TS. TRẦN ANH PHƯƠNG

Báo điện tử ĐCS Việt Nam

Thế giới đã từng biết đến các "con rồng" Đông Á và đó cũng đã là các "hiện tượng thần kỳ" Đông Á vào những năm 60 – 80 của thế kỷ XX: Nhật Bản, Hàn Quốc, Hồng Kông, Đài Loan và Singapore. Thế nhưng từ đầu thế kỷ XXI này, có một "con rồng mới", một "hiện tượng thần kỳ mới" lại nổi lên ở Đông Á khiến cả thế giới ngạc nhiên và khâm phục. Đó là "con rồng" Trung Quốc.

Ngày 1-10-1949, tại quảng trường Thiên An Môn, Chủ tịch Mao Trạch Đông – nhà sáng lập ra Đảng Cộng sản Trung Quốc đã long trọng tuyên bố nước CHND Trung Hoa ra đời. Từ một nước phong kiến nông nghiệp lạc hậu, nhân dân nghèo đói, sau 58 năm trải qua những thăng trầm do nhiều nguyên nhân khác nhau, Trung Quốc ngày nay đã trở thành cường quốc không chỉ ở riêng khu vực Đông Á mà trên cả phạm vi toàn cầu. Trung Quốc đã trở thành "con rồng mới", "hiện tượng thần kỳ mới" về sự phát triển nhanh và xếp hạng cao trong nhiều lĩnh vực khác nhau. Đó là một hiện thực không chỉ bởi những đánh giá, ngợi khen của nhiều nhà phân tích, bình luận trong báo giới

vài năm gần đây, mà hơn cả, đó là một hiện thực sống động ở quốc gia rộng lớn và đông dân nhất thế giới này.

1. Đánh giá của báo giới

Năm 1999, khi mà nền kinh tế nhiều nước Đông Á chưa kịp hồi phục sau cuộc khủng hoảng tài chính 1997-1998, thì Trung Quốc khi đó còn đang trong tiến trình cố gắng bằng mọi cách để "thuyết phục" thế giới, nhất là các cường quốc công nghiệp để gia nhập Tổ chức Thương mại Thế giới (WTO). Đồng thời cùng năm đó, Diễn đàn "Fortune" năm 1999 đã diễn ra với chủ đề "Trung Quốc – 50 năm tới", thảo luận về việc Trung Quốc làm thế nào để hoà nhập vào thế giới. Hai năm sau (tháng 10-2001), Trung Quốc trở thành thành viên WTO. Thế

nhưng chỉ sau 5 năm tham gia tổ chức này, năm 2006, với việc vượt lên thứ hạng nền kinh tế lớn thứ tư thế giới, chỉ sau Mỹ, Nhật Bản và Đức, khiến cho Trung Quốc đã trở thành “con rồng mới”, “hiện tượng thần kỳ mới” ở Đông Á. Đó là những lời đánh giá, bình luận của không ít các nhà phân tích khi bàn về Trung Quốc trong những năm gần đây.

“Trung Quốc đang tiến lên theo hướng trở thành nước lớn nhất thế giới” đã là tiêu đề của một bài bình luận đăng trên tuần báo “Thế giới” của Tây Ban Nha trong năm 2005 được trích dẫn từ cuốn sách “Báo cáo về địa vị quốc tế của Trung Quốc năm 2006” do Nhà xuất bản Nhân dân, Bắc Kinh, ấn hành cùng năm đó. Ngày 25-1-2006, Diễn đàn kinh tế thế giới thường niên đã diễn ra tại Davos (Thụy Sĩ), Trong nhiều nội dung bàn thảo, vấn đề “ảnh hưởng ngày càng tăng lên của Trung Quốc” đã là một trong những đề tài quan trọng được quan tâm thảo luận sôi nổi nhất tại diễn đàn này. Trước bối cảnh kinh tế Trung Quốc liên tục giữ được tốc độ tăng trưởng bình quân hàng năm cao nhất thế giới với 2 con số suốt hơn hai thập niên vừa qua, và ngày càng có nhiều hơn các sản phẩm mang nhãn hiệu “Made in China” xuất đi khắp thế giới, đã khiến cho nhiều “đại gia” nổi tiếng về nhiều thương hiệu sản phẩm của Mỹ, Nhật Bản, Đức, Ý, Anh, Pháp... mặc dù đã có bề dày từ nhiều chục năm qua, thậm chí hàng trăm năm nay vẫn phải kinh ngạc và khâm phục.

Không chỉ riêng trong lĩnh vực kinh tế, Trung Quốc đã vượt trội như vậy mà hầu hết các lĩnh vực khác, quốc gia này

cũng đã đạt được những kết quả, thành tựu “bút phá” ngoạn mục. Hãy xem tuần báo Mỹ “Newsweek” đã ra ngày 9-5-2005 với chuyên đề “Tương lai thuộc về Trung Quốc chăng?”, trên trang bìa của tuần báo này đã có in hàng chữ “Thế kỷ Trung Quốc” và ảnh của diễn viên điện ảnh nổi tiếng Trung Quốc Chương Tử Di, nền của bức ảnh là cảnh Vạn Lý Trường Thành và tháp Viên ngọc phương Đông của Thượng Hải. Nội dung của chuyên đề này đã viết về sự trỗi dậy của Trung Quốc sau hơn hai thập niên cải cách mở cửa, không chỉ ở lĩnh vực kinh tế mà ở cả các lĩnh vực khác như khoa học, công nghệ, chính trị, xã hội, văn hoá, giáo dục, điện ảnh, tôn giáo, y tế... Bình luận của tác giả chuyên đề này đã cho rằng, sự trỗi dậy của Trung Quốc là một hiện thực và nhấn mạnh sự trỗi dậy đó không chỉ là thách thức mà còn là cơ hội lớn đối với Mỹ, Mỹ cần tăng cường hơn nữa các quan hệ hợp tác phát triển cùng Trung Quốc.

Điểm qua vài lời bình luận trên đây của một số tờ báo có thương hiệu đã đủ cho thấy Trung Quốc đang trở thành “hiện tượng đặc biệt có một không hai” ở thập niên đầu của thế kỷ XXI. Những năm gần đây càng có nhiều học giả, chính khách, nhà phân tích đã dùng nhiều hình ảnh so sánh và sử dụng các mỹ từ để ca ngợi Trung Quốc như: “người khổng lồ đang trỗi dậy”; “hiện tượng thần kỳ mới” của Đông Á; “Sức hấp dẫn của Trung Quốc ngày càng tăng”; “Tương lai thuộc về Trung Quốc” “con rồng mới”, “con hổ mới” của Đông Á... Lý do đơn giản vì thế giới đã rất

ngạc nhiên và vô cùng khâm phục trước nhiều thành tựu phát triển ngoạn mục của Trung Quốc, trong đó nổi bật nhất vẫn là lĩnh vực kinh tế.

2. Hiện thực sống động

Sự thần kỳ trước hết của nền kinh tế Trung Quốc là đã đạt tốc độ tăng trưởng nhanh nhất thế giới và liên tục 29 năm qua đều duy trì ở chỉ số trên dưới 10% bình quân hàng năm, kể từ sau khi Trung Quốc bắt đầu thực hiện cải cách mở cửa với chiến lược bốn hiện đại hoá do nhà lãnh đạo Đặng Tiểu Bình khởi xướng vào năm 1979. Chính vì thế tổng sản phẩm quốc nội (GDP) của Trung Quốc đã tăng mạnh và tăng rất nhanh qua các năm.

Năm 1975, tổng sản phẩm quốc nội của Trung Quốc chỉ chiếm khoảng 1% GDP thế giới; đến năm 2006, đã chiếm đến 6%, và nếu tiếp tục phát triển ổn định, kinh tế Trung Quốc vào năm 2020 sẽ chiếm từ 12 - 15% GDP toàn cầu. Đặc biệt, năm 2006, với quy mô GDP đạt 20.490 tỷ NDT (tương đương với khoảng 2.600 tỷ USD), tăng 10,7% so với năm 2005, đã đưa Trung Quốc vươn tới vị trí cường quốc kinh tế lớn thứ tư trên thế giới, chỉ kém Đức một khoảng cách ngắn (2.890 USD) và theo dự báo chắc chắn sẽ vượt qua Đức vào năm 2008 để tiến tới vị trí thứ ba, sau Mỹ và Nhật Bản. Đó chính là *sự thần kỳ thứ hai của Trung Quốc*. Sự thần kỳ này cùng với sự thần kỳ về thành tựu tăng trưởng cao và liên tục đã nêu trên của Trung Quốc khiến ta liên tưởng nhớ lại trường hợp Nhật Bản có nền kinh tế thảm bại, điêu tàn sau

Thế chiến hai nhưng chỉ không đầy hai thập niên sau, với sự tăng trưởng cao liên tục của thời kỳ 1955 - 1973, người Nhật đã làm nên "kỳ tích" trở thành cường quốc kinh tế thứ hai thế giới sau Mỹ. Các thuật ngữ "nền kinh tế thần kỳ Nhật Bản", "con rồng Nhật Bản" bắt đầu có từ đó. Theo gương Nhật Bản, như đã biết, chỉ không đầy thập niên sau, những năm 70 - 80 của thế kỷ XX, liên tiếp xuất hiện thêm các "con rồng", các "nền kinh tế thần kỳ" khác ở Đông Á là Hàn Quốc, Đài Loan, Hồng Kông và Singapore.

Quay trở lại với "con rồng" Trung Quốc, "nền kinh tế thần kỳ" Trung Quốc. Nếu dự báo năm 2008 Trung Quốc sẽ vượt qua Đức, trở thành nền kinh tế lớn thứ ba thế giới là hiện thực thì trật tự kinh tế thế giới sẽ có biến đổi "khác thường". Vì khi đó (năm 2008), lần đầu tiên trong lịch sử hậu cách mạng công nghiệp, châu Âu sẽ mất vai trò là một trong ba đầu tàu kinh tế thế giới. Cùng với Nhật Bản, Trung Quốc đã và đang góp phần quan trọng làm cho cán cân kinh tế toàn cầu nghiêng dần về phía châu Á (mà Đông Á chính là trọng tâm) không chỉ trong lĩnh vực sản xuất, mà cả trong hầu hết các lĩnh vực khác nhau của nền kinh tế thế giới như thương mại, dịch vụ, du lịch... Thực tế này nếu trở thành hiện thực, phải chăng chính là *sự thần kỳ thứ ba* tiếp theo hai sự thần kỳ trên của Trung Quốc.

Theo nguồn tin từ Đại sứ quán Việt Nam tại Nhật Bản đã được Vietnam Net đăng tải ngày 22-6-2005: kinh tế Trung Quốc sẽ vượt Nhật Bản vào năm 2015.

Đây là đánh giá của Trung tâm nghiên cứu kinh tế toàn cầu của Nhật Bản và Ngân hàng đầu tư Hoa Kỳ. Với tốc độ tăng trưởng kinh tế như hiện nay, thì Trung Quốc sẽ vượt qua Nhật Bản trở thành cường quốc kinh tế lớn thứ hai thế giới vào năm 2015, và vào năm 2040 sẽ có thể vượt qua cả Mỹ để tiến tới vị trí thứ nhất, nếu như Nhật Bản và Mỹ vẫn giữ nguyên nhịp độ tăng trưởng như hiện nay, đặc biệt là với Nhật Bản thì dự báo đó có nhiều khả năng trở thành hiện thực hơn.

Như vậy, đã có thể khẳng định rằng, nếu như thập niên 60 – 80 của thế kỷ XX các “con rồng” Đông Á như: Nhật Bản, Hàn Quốc, Hồng Kông, Đài Loan và Singapore đã từng làm nên “sự thần kỳ” của các nền kinh tế công nghiệp mới – NIES[®] thì hiện tại, Trung Quốc đang là một “hiện tượng thần kỳ kinh tế mới”, “con rồng mới” ở đầu thế kỷ XXI này. Xin đưa ra một vài số liệu cơ bản để minh chứng rõ thêm: Từ một nước trước thập niên 70 của thế kỷ trước có nền kinh tế chậm phát triển nhưng chỉ sau hơn hai thập niên, năm 2006, cùng với việc trở thành *nền kinh tế lớn thứ tư thế giới về GDP*, Trung Quốc đã đạt tổng kim ngạch ngoại thương là 1.760 tỷ USD, tăng 23,8% so với mức trung bình hàng năm, trở thành *nước lớn thứ ba thế giới về kim ngạch ngoại thương* so với mức thứ 6 trong 5 năm trước đó và chiếm 24,6% tổng kim ngạch thương mại toàn cầu. Chính sự tăng trưởng ngoại thương vượt bậc đó, đặc biệt do xuất siêu cao đã tạo ra thặng dư thương mại lớn tới 177,3 tỷ USD, tăng hơn 69,3 tỷ USD so với mức

kỷ lục đã đạt được năm 2005 (108 tỷ USD), là tác nhân chính khiến cho cũng năm 2006, với dự trữ ngoại tệ đạt 1066,3 tỷ USD, Trung Quốc đã vượt qua Nhật Bản, trở thành *quốc gia có dự trữ ngoại tệ đứng đầu thế giới*.

Những kết quả, thành tựu tăng trưởng kinh tế ngoạn mục trên đây đã là điều kiện vật chất thuận lợi để Trung Quốc giải quyết các vấn đề công bằng xã hội ngày càng tốt hơn. Theo đồng Báo cáo của Liên hiệp quốc và Ngân hàng phát triển châu Á mang tên “*Những mục tiêu thiên niên kỷ: Tiến bộ ở châu Á – Thái Bình Dương năm 2007*” (MDG 2007): Trung Quốc đang là nước dẫn đầu về thành tích giảm đói nghèo trong khu vực châu Á – Thái Bình Dương. Hơn 350 triệu dân Trung Quốc đã thoát khỏi đói nghèo. Ngoài ra, hàng năm có thêm khoảng 15 triệu người được hưởng lợi trực tiếp từ các chương trình phát triển đô thị. Theo MDG 2007, Trung Quốc cũng đã đạt được những chỉ số tích cực trong việc thúc đẩy quá trình bình đẳng giới và gia tăng quyền lực cho phụ nữ, cải thiện sức khoẻ giới tính, giảm tình trạng suy dinh dưỡng và mù chữ ở trẻ em...

Cải cách, mở cửa với chiến lược hiện đại hoá đất nước của Trung Quốc đã đạt được những thành tựu rực rỡ là do Đảng Cộng sản Trung Quốc của các thế hệ lãnh đạo tài ba mỗi người một vẻ, từ Đặng Tiểu Bình đến Giang Trạch Dân và hiện đang là Hồ Cẩm Đào, nhưng tất cả đều giống nhau là biết áp dụng kinh nghiệm hội nhập thị trường quốc tế của Nhật Bản, Đài Loan và Hàn Quốc và

Singapore. Quá trình đó càng được thúc đẩy nhanh hơn nhờ các nhà lãnh đạo sáng suốt đã nhìn thấy vận hội mới và biết cách tận dụng thời cơ và sức mạnh của dòng chảy toàn cầu hoá, nhất là toàn cầu hoá kinh tế để khôi phục lại vị thế thượng phong của Trung Quốc mà đầu thế kỷ XVIII triều đại phong kiến Mãn Thanh, Trung Hoa đã làm được (vào năm 1700, kinh tế Trung Quốc đã chiếm tới 25% GDP toàn thế giới).

Như tính quy luật biện chứng của sự phát triển về mối quan hệ nhân quả, kinh tế phát triển mạnh kéo theo là các hoạt động xã hội và đời sống dân sinh phát triển nhanh hơn. Sáng tạo về khoa học công nghệ thu được nhiều thành quả quan trọng hơn. Sự nghiệp giáo dục – đào tạo tiếp tục phát triển tốt hơn. Hệ thống y tế công cộng càng được tăng cường. Các hoạt động văn hoá, thể dục thể thao có thêm điều kiện phát triển nhanh hơn. Đời sống của nhân dân do đó được cải thiện một bước đáng kể. “Ở thành thị, 11,84 triệu người có việc làm mới. Thu nhập bình quân đầu người của cư dân thành thị đạt 11.759 NDT, của cư dân nông thôn đạt 3.587 NDT, khấu trừ nhân tố giá cả, thu nhập thực tế tăng 10,4% và 7,4% so với năm trước”(“Báo cáo công tác của Chính phủ” do Thủ tướng Ôn Gia Bảo trình bày tại kỳ họp thứ 5 Quốc hội khóa X Trung Quốc ngày 5-3-2007)...

Không chỉ thế, hiện tại Trung Quốc còn được coi là một cường quốc về một số lĩnh vực mà không phải bất kỳ quốc gia giàu mạnh nào cũng dễ đạt được, đó là khoa học công nghệ và quân sự, đặc biệt

là quân sự. Trong “ Báo cáo sức mạnh quân sự Trung Quốc” của Mỹ đã công bố năm 2006 khá chi tiết về thực trạng này cho thấy, hiện Mỹ coi “Trung Quốc là đối thủ lớn nhất” về tiềm lực quân sự, kể cả sức mạnh hải, lục, không quân về số quân đông, thực lực mạnh cả về kỹ chiến thuật tác chiến và vũ khí trang bị đều hiện đại, tối tân. Ngoài ra từ lâu Trung Quốc đã là một trong số không nhiều quốc gia đã có vũ khí hạt nhân và có ngành khoa học vũ trụ phát triển mạnh không thua kém nhiều so với Mỹ - hiện đang là cường quốc số 1 về các lĩnh vực này.

3. Mặt trái của “tấm huy chương”

Vẫn theo tính quy luật biện chứng của sự phát triển thì hầu hết các sự vật, hiện tượng đều mang tính hai mặt, tựa như một tấm huy chương bao giờ cũng có hai mặt: phải và trái. Sự phát triển “thần kỳ” của “con rồng” Trung Quốc cũng vậy. Mặt phải là những kết quả, thành tựu phát triển vượt bậc như đã nêu trên đây; Mặt trái là những hạn chế, bất cập còn tồn đọng, thậm chí có những tiêu cực đã nảy sinh từ chính quá trình phát triển đó mà Trung Quốc chưa khắc phục, chưa vượt qua được, phải “vui vẻ chấp nhận” hoặc kể cả “bắt buộc phải trả giá”.

Theo đánh giá chung của nhiều chuyên gia, nền kinh tế Trung Quốc khoảng gần hai thập niên gần đây đã được hưởng nhiều lợi ích từ toàn cầu hoá và nhất là lợi ích do việc gia nhập WTO từ tháng 12-2001 đến nay. Vì thông qua đó, các hoạt động kinh tế đối ngoại như

đã nêu của Trung Quốc đều đạt được những thành tựu phát triển vượt bậc do dựa trên nền tảng các ngành sản xuất trong nước cũng đều có sự phát triển vượt bậc và môi trường quốc tế thuận lợi

Thế nhưng, vẫn theo các nhà phân tích, hội nhập toàn cầu hoá kinh tế, trực tiếp nhất là gần 6 năm gia nhập WTO, Trung Quốc cũng phải chịu không ít tổn hại và còn đang gặp phải không ít các khó khăn, thách thức đang đặt ra như: nền kinh tế còn phát triển quá nóng; tỷ lệ tiêu hao năng lượng và vật tư trong sản xuất còn lớn dẫn đến mâu thuẫn giữa cầu về tăng trưởng kinh tế với cung về năng lượng và vật tư vẫn gay gắt; ô nhiễm môi trường sinh thái do đẩy mạnh công nghiệp hoá, hiện đại hoá còn cao; phân hoá giàu nghèo trong toàn xã hội và chênh lệch mức sống giữa thành thị và nông thôn tiếp tục gia tăng; một số vấn đề bức xúc liên quan đến lợi ích quần chúng giải quyết chưa thật tốt; cải cách hành chính và chuyển đổi chức năng của Chính phủ còn chậm; một bộ phận cán bộ công chức nhà nước còn quan liêu, tham nhũng...

4. Quyết tâm phát triển một “xã hội hài hoà XHCN”

Tuy còn có những biểu hiện mặt trái như vậy, nhưng rõ ràng một sự thật hiển nhiên là đất nước Trung Quốc hôm nay đã thực sự là “người khổng lồ đang trỗi dậy”. Cải cách, mở cửa và hội nhập toàn cầu, hội nhập WTO đã đưa lại cho Trung Quốc nhiều thành tựu phát triển vượt bậc, và do đó về cơ bản đa số nhân dân Trung Quốc đã có đời sống ấm no, khá

giả. Chính vì thế, toàn thể nhân dân Trung Quốc vẫn một lòng kiên trì, quyết tâm đi theo con đường xây dựng CNXH đặc sắc Trung Quốc do Đại hội lần thứ XVI của Đảng Cộng sản Trung Quốc đã đề ra từ năm 2002 và mới đây đã được Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Hồ Cẩm Đào tiếp tục khẳng định tại Đại hội lần thứ XVII Đảng Cộng sản Trung Quốc (từ ngày 15 đến ngày 21-10-2007) là tiếp tục cải cách theo chiều sâu, đẩy mạnh mở cửa, tạo cơ sở vững chắc cho việc khắc phục các biểu hiện mặt trái trên đây, tiến tới xây dựng một xã hội khá giả, một xã hội hài hoà XHCN, chấn hưng dân tộc và xây dựng đất nước Trung Quốc ngày càng giàu mạnh, đóng góp nhiều hơn cho sự phát triển chung của khu vực và toàn cầu, xứng với vị thế của một cường quốc.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. *Kinh tế châu Á – Thái Bình Dương*, số 52 (143), 26-12-2006.
2. *Nghiên cứu Trung Quốc*, số 2 (72)/2007, tháng 4-2007.
3. *Nghiên cứu Trung Quốc*, số 5 (75)/2007, tháng 8-2007.
4. *Kinh tế chính trị thế giới*, số 2 (130)/tháng 2-2007.
5. *Khoa học & Phát triển*, số 42, 18-24-10-2007.
6. *TTXVN: Tài liệu tham khảo đặc biệt, các số liên quan, 2005-2007*